

POLITICI EDUCATIONALE ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

---

12 Mai 2009

Procesul Bologna

1999 – 2009

Drd. Bogdan Florian

Obiective – Cele 6 puncte

- I. Adoptarea unui sistem de diplome/titluri ușor de înțeles și de comparat;
- II. Adoptarea unei structuri pe două cicluri a programelor de învățământ;
- III. Implementarea unui sistem de credite ca instrument pentru dezvoltarea mobilității studenților;
- IV. Promovarea mobilității atât pentru studenți, cât și pentru cadrele didactice;
- V. Promovarea cooperării la nivel european în ceea ce privește asigurarea calității;
- VI. Promovarea dimensiunilor europene în cadrul învățământului superior, în ceea ce privește curriculum-ul, mobilitatea, cooperarea inter-instituțională sau programele de cercetare și pregătire.

Obiective - Instrumente și finalitate

- Crearea Spațiului European al Învățământului Superior și al Spațiului European al Cercetării
- Creșterea competitivității instituțiilor de învățământ superior
- Creșterea șanselor de angajare și dezvoltarea competențelor dobândite de studenți
- Dezvoltarea mobilității și sprijinirea aplicării dreptului la liberă circulație a persoanelor în cadrul Uniunii Europene
- Flexibilizarea instituțiilor de învățământ superior, a programelor de învățare precum și adaptarea rapidă la nevoile pieței forței de muncă și a nevoilor individuale ale studenților
- Dezvoltarea cercetării și consolidarea relației dintre învățământul superior și cercetare

Obiective - Instrumente și finalitate

Context:

- sisteme naționale de învățământ superior eterogene cu tradiții și istorii uneori incompatibile
- influență redusă a procesului de extindere a Uniunii Europene – absența unor mecanisme politice coercitive
- necesitatea implementării unor reforme structurale variate, după scheme similare, adaptate însă la particularitățile sistemelor naționale
- participare voluntară și benevolă a guvernelor statelor semnatare sau admise ulterior în cadrul procesului
- Procesul Bologna – obiective europene, reforme naționale

Obiective - Instrumente și finalitate

Instrumente:

- Suplimentul la Diplomă (*Diploma Supplement*)
- Sistemul de credite (modelul *ECTS*)
- Sisteme naționale de asigurare a calității care să înlocuiască sau să funcționeze în paralel cu cele tradiționale ale *acreditării*
- Cadrul național al calificărilor
- Reorganizarea programelor de studii după modelul L – M – D (3 – 2 – 3)
- Dezvoltarea învățării continue (*Lifelong learning*) – dezvoltarea instrumentelor pentru recunoașterea învățării non-formale sau informale (*recognition of prior learning*)

Evoluție

- Întâlniri o dată la doi ani pentru evaluarea progresului reformelor naționale (2001 – Praga; 2003 – Berlin; 2005 – Bergen; 2007 – Londra și 2009 – Leuven)
- Rapoarte de țară concepute după o grilă comună de evaluare;
- 2005 – *Stocktaking Report*, măsoară 10 indicatori ai implementării la nivel național ai reformelor;
- Rapoarte independente de evaluare ale instituțiilor și organizațiilor partenere (UNESCO – CEPES; EUA; ESU ș.a.).

Evoluție – *Stocktaking Report 2009*

- Metodologie:
  - 3 teme – 10 indicatori.
  - evaluarea pe o scală de la 1 la 5, notele fiind dublate de un cod de culori de la roșu (1) la verde (5) pentru a măsura corespondența cu obiectivele care ar trebui atinse până în 2010.
  - datele au fost colectate prin completarea de către autoritățile competente din fiecare țară a unui chestionar.

Stocktaking Report 2009 - Procesul Bologna un succes "moderat"

Sistemul de diplome / titluri universitare

- + Implementarea sistemului de organizare a programelor de studii pe două cicluri este aproape finalizată, chiar dacă nu va fi încheiată în toate țările în 2010;
- + Accesul la programele de studii din al doilea ciclu este simplificat, din punct de vedere legislativ, însă unele obstacole există încă în ceea ce privește admiterea candidaților;
- + Compatibilizarea și continuitatea programelor din primul și al doilea ciclu rămâne, în unele cazuri o provocare pentru sistemele naționale de învățământ superior;
- + Implementarea și dezvoltarea studiilor doctorale rămâne încă problematică, atât ca acces al candidaților la astfel de programe de învățământ, cât și din punctul de vedere al statutului doctoranzilor;
- + Gradul de angajabilitate al absolvenților este extrem de variat de la caz la caz.

Stocktaking Report 2009 - Procesul Bologna un succes “moderat”

- Învățarea permanentă și calificările
  - + Majoritatea țărilor care au aderat la Declarația de la Bologna nu vor avea până în 2010 un cadru național al calificărilor operațional, compatibil cu *Cadrul European al Calificărilor*; conform raportului doar 6 state au în 2009 astfel de cadre
  - + Sistemele de recunoaștere a învățării non-formale sau informale sunt fie foarte avansate și larg utilizat la nivel național fie inexistente (nu există un sistem de obținere a creditelor pentru echivalarea și integrarea ușoară în sistemul de educație formală a persoanelor cu experiență de muncă într-un anumit domeniu)
  - + Flexibilizarea învățării, a programelor educaționale oferite de instituțiile de învățământ superior este încă insuficientă
  - + La nivel național nu este încă răspândit un sistem integrat care să coreleze sistemul de credite, cadrul național al calificărilor și rezultatele învățării

Stocktaking Report 2009 - Procesul Bologna un succes “moderat”

- Asigurarea calității
  - + Sistemele de asigurare externă a calității au fost introduse de toate statele
  - + Doar o parte a agențiilor naționale de asigurare a calității au fost supuse unei evaluări externe
  - + În majoritatea statelor, instituțiile de învățământ superior au sisteme interne de evaluare a calității
  - + Sistemele de acreditare a programelor de studii sunt mult mai bine dezvoltate și mai stabile, în timp ce sistemele de evaluare a acestora din perspectiva rezultatelor sunt încă insuficient implementate și probabil acest obiectiv nu va fi atins până în 2010

Stocktaking Report 2009 - Procesul Bologna un succes “moderat”

- Recunoașterea diplomelor și a titlurilor universitare
  - + Eliberarea unui supliment la diplomă gratuit și universal care să permită recunoașterea studiilor între statele participante nu a fost implementată decât în jumătate dintre acestea până în 2009, chiar dacă termenul stabilit a fost anul 2005;
  - + Sistemul de credite transferabile, chiar dacă a fost adoptat de majoritatea statelor participante, este implementat diferit și uneori doar formal. Sistemele naționale de creditare trebuie reformate în continuare pentru a corespunde metodologiei ECTS care măsoară creditele în funcție de activitățile pe care trebuie să le desfășoare studenții (*workload*), corelată cu rezultatele așteptate ale acestor activități, sau cu obiectivele programului de studii.

Câteva rezultate

- De ce nu a reușit *Procesul Bologna* să își atingă obiectivele?
  - ❑ Obiectivele *procesului* au fost modificate pe parcurs, au fost reformulate sau au fost introduse noi obiective (ex. dimensiunea socială a reformelor)
  - ❑ Unele state au aderat pe parcurs la *proces*, ceea ce a determinat inevitabil întârzieri la nivel global în implementarea reformelor
  - ❑ În numeroase cazuri există încă diferențe foarte mari de interpretare sau definire a unor concepte cheie care au determinat diferențe în elaborarea și implementarea de politici (ex. Sistemele de recunoaștere a învățării non-formale sau informale)
  - ❑ Contextul național, tradițiile diferite, culturile organizaționale diferite au determinat un ritm variat al implementării reformelor în sistemul de învățământ superior

Câteva rezultate

- Ce a reușit să facă *Procesul Bologna*?
  - ❑ O foarte bună colaborare la nivel guvernamental, politic, între statele participante, bazată pe consens și implicare voluntară
  - ❑ O viziune comună, împărtășită de statele participante cu privire la principalele direcții de dezvoltare a sistemelor de învățământ superior și cercetare în spațiul european
  - ❑ Crearea unui Spațiu European al Învățământului Superior, chiar dacă nu toate elementele acestuia vor fi funcționale până în 2010
  - ❑ Elaborarea unor instrumente comune pentru implementarea reformelor precum și a unor instrumente comune care să permită statelor participante să își evalueze comparativ propriile performanțe la nivel european

Câteva rezultate

Sistemul european de credite transferabile (ECTS) – 2004

Standardele și recomandările europene privind asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior – 2005

Cadrul European al Calificărilor – 2005, adoptat de Parlamentul European și de Consiliul European în 2008

Apariția unor noi organizații și instituții precum: ENQA, EUA, ESU

Analize și studii periodice comparative a sistemelor naționale de învățământ superior: Stocktaking Reports (2005, 2007 și 2009), Bologna with Student Eyes (2005 și 2007)